

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: J. B. H. Coenen, W. L. Ghijsen, N. G. Kam,
J. L. A. Ledeboer, S. H. Stoffel.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Eerstvolgende REDACTIEVERGADERING
bij den heer W. L. GHYSEN, Houttuinen 15,
Dinsdag a.s. ten vier ure.

Polytechnische School.

Nieuwe regeling van onderwijs en examens
voor Bouwkundige Ingenieurs (Architecten)
aan de Polytechnische School.

Nadat jaren lang was geklaagd en de opvolgende examencommissiën belast met het afnemen van de examens B en C volgens de artikels 61 tot 65 der wet van 2 Mei 1863, telkens hadden aangedrongen op wijziging van art. 62, regelende het examen voor de Bouwkundige ingenieurs, werd einde 1900 door zeer krachtigen aandrang van den Raad van Bestuur van de Polytechnische School de Regeering overtuigd, dat de toestand onhoudbaar geworden was. Na de uitermate duidelijke toelichting vanwege den Minister van B. Z., waarin de grove fout in de redactie der wet met alle scherpte aangetoond en het middel tot verbetering aangewezen werd, nam de Kamer het wetsontwerp tot wijziging van art. 62 aan en werd dit bij wet van 28 Mei 1901, Staatsblad n°. 123 tot wet verklaard.

Wat ter motiveering van die partieele wijziging van de wet op het middelbaar onderwijs is aangevoerd geworden, behoeft thans niet meer in herinnering te worden gebracht. Het werd nagenoeg alles uitgedrukt in de eene zinsnede uit de toelichting dat, — „het onderwijs-programma voor den aanstaanden Bouwkundig ingenieur dermate overladen was met kennis van Theoretische vakken, dat hem voor zijn eigenlijke vakstudie geen tijd werd gelaten”. —

De samen-koppeling van Civiel- en Bouwkundig ingenieur in de oude wetsbepaling, door te eischen dat het examen B voor den Bouwk. ing. hetzelfde zou zijn, als het examen vermeld in het voorgaande artikel (dat van den Civiel ingenieur) was de hoofdoorzaak daarvan.

De enkele woordswijziging in de wet, schijnbaar eenvoudig, maar toch eerst na veel moeite verkregen, n.l. — „Het tweede examen B betreft dezelfde vakken als het examen B vermeld in het voorgaande artikel” — heeft echter de verst strekkende gevolgen voor de opleiding van de aanstaande Bouwkundige ingenieurs (Architecten) teweeg gebracht.

Voor hen, die in het vervolg die loopbaan kiezen, is het noodig het gewijzigd leerplan en examen eenigszins nader te beschouwen om een juist oordeel te kunnen vormen.

In cijfers spreekt de draagwijdte dier wetswijziging het duidelijkst, door te vermelden dat, vóór de wetswijziging, het aantal uren aan eigenlijke vakstudie gewijd, bedroeg gemiddeld slechts 13½ uur per week.

Thans bedraagt dat aantal uren gemiddeld 27½ uur per week, dus meer dan het dubbele. ¹⁾

¹⁾ Als men n.l. optelde de uren in één week voor vakstudie beschikbaar in het 1e, 2e, 3e en 4e studiejaar, kreeg men vóór de wetswijziging te samen 54½ uur, d.i. gemiddeld 13½ uur per week en op die zelfde manier nu 110 uren, of het vierde deel daarvan, zijnde 27½ uur per week.

De leergang is als nu de volgende.

Hij, die zich aan de Polytechnische School voor Bouwk. ingenieur laat inschrijven, ontvangt in het eerste studiejaar nog hetzelfde onderwijs als de aanstaande Civiel ingenieur.

Dit heeft ten doel hem in die omgeving, gelegenheid te geven, zich in dat jaar een oordeel te vormen over die later zoo uiteenloopende studiën wat bij de meesten, niet helder is, soms zelfs geheel ontbreekt.

De onderwijsstof in dat eerste jaar verschilt bovendien niet veel, slechts heeft de aanstaand Bouwkundig ingenieur meer te doen, want behalve een college architectonische vormleer, heeft hij tekenen van architectonische vormen en van voorwerpen de decoratieve kunst betreffende, alsmede boetseeren, welke lessen de Civiel ingenieur niet behoeft te volgen.

Dit meerdere werk eischt echter geen inspanning van den geest en moet voor den aanstaanden architect zelfs in zekeren zin ontspanning zijn. Al eischt het dus tijd, zoo veroorzaakt dit geen overlading.

Met den Civiel ingenieur heeft hij in dat jaar te volgen de lessen in constructie van onderdeelen van gebouwen, en scheikunde van bouwstoffen, handteekenen, beschrijvende meetkunde en ornamentteekenen, alsmede de theoretische vakken, die voor beiden in dat eerste jaar gelijk zijn.

Die theoretische vakken, voor zoover hij die nu krijgt, voor zijne ontwikkeling noodig, kunnen geen bezwaar zijn voor iemand die het eind-examen eener H. B. S. met 5-jarigen cursus met goed gevolg afgelegd heeft, al predomineert in zijn aanleg als aanstaand architect, de behoefte tot scheppen en het artistieke element.

De a. s. bouwkundig ingenieur kan echter nu, aan het einde van dat jaar gekomen, een examen B, afleggen in die theoretische vakken, daar zij als propaedeutische zijn te beschouwen, en dus in een zekeren zin hiermede afdoen.²⁾

Een groot verschil is er dus in de onderwijs-regeling met die vóór de wetswijziging, waarbij de a.s. architect was gedwongen ook het geheele tweede studiejaar in alle theoretische vakken met den civiel ingenieur mede te gaan en zich aan diens examen te onderwerpen. Dat dit dan ook meesten tijds een ongunstig resultaat had, omdat dit met neiging en aanleg niet strookte, is niet te verwonderen.

De vakken die de a. s. bouwk. ingenieur met den a.s. civiel ingenieur in het tweede jaar gemeen blijft hebben zijn slechts: de constructie van onderdeelen van gebouwen, waarvan hij echter in dat studiejaar meer krijgt, dan de a.s. civiel, voornamelijk door meerdere en ernstiger oefening, de beginselen der waterbouwkunde en voorts de kennis en de scheikunde van bouwstoffen, het handteekenen en het tweede gedeelte van den cursus in de beschrijvende meetkunde.

Hij volgt in dat jaar echter reeds het eerste gedeelte

²⁾ Zie verslag der commissie in 1902, belast geweest met het afnemen van examen B, volgens art. 61—65 der wet van 2 Mei 1863, in de Ned. Staatscourant van 21 Augustus 1902, n°. 195.

Zoolang het nieuwe gebouw voor de Toegepaste Natuurkunde echter nog niet in gebruik genomen is en daaromtrent nog geen voldoende voorzieningen getroffen zijn, moet een deel van de algemeene cursus in de Toegepaste Natuurkunde nog in het tweede studiejaar blijven. Dit is echter slechts tijdelijk, daar het in de bedoeling ligt dit te wijzigen door vermindering van stof en den geheelen cursus Algemeene Natuurkunde in het eerste jaar te doen afloopen en een speciaal college verwarming en ventilatie in een van de latere jaren daarvoor in plaats te brengen.

van de algem. geschiedenis der bouwkunst terwijl het in de bedoeling ligt, hem een college theoretische mechanica, maar verkort, ook dan te doen volgen.³⁾

Allen overigen tijd moet hij nu evenwel besteden aan oefeningen in het ontwerpen van eenvoudige gebouwen en van eenvoudige decoratieve onderdeelen, opdat aan het einde van dat tweede jaar hij in staat zij, bij een examen B₂, (B bouwkundig genoemd), bewijs te geven of er in verband met den tijd van voorbereiding, aanleg in hem is,⁴⁾ terwijl hij uit het daarbij gemaakte proefwerk voor zich zelf een denkbeeld heeft gekregen van zijn geschiktheid voor het vak zijner keuze.

In het derde en vierde studiejaar treedt hij dus nu op met een bepaald doel voor oogen. Uit den aard der zaak moeten de bouwkundige oefeningen in die jaren nu overwegend zijn, wil hij gerechtigd worden het diploma voor bouwkundig ingenieur te verwerven.

Hij is bij den aanvang van dat tijdperk echter nu reeds eenigszins geoefend, terwijl hij vóór de wetswijziging eigenlijk eerst kennis maakte met zijn vak.

Het tweede gedeelte van het college algem. gesch. der bouwkunst wordt alsnu door hem in het 3e jaar gevolgd, maar tegelijkertijd een college middeleeuwsche bouwvormen en constructie, waardoor de constructieve zijde van de architectuur in het licht gesteld wordt en een college uitbreiding van de klassieken en de renaissance, waarin beoogd wordt de ruimteleer en planindefining tot hun recht te doen komen.

Voorts worden in die beide jaren de volgende colleges gegeven: Projecteeren in verband met monumentaalbouw, Utiliteitswerken, Aanleg van eenvoudige bruggen en wegen, Dito van eenvoudige waterbouwkundige werken, Toegepaste Mechanica in verband met de graphostatica, Ornamentleer, Geschiedenis van beeldhouw- en schilderkunst, Aanleg van steden,⁵⁾ Administratief recht, alsmede een bekende leiding in waterpassen en landmeten en eenige kennis van werktuigen.

Wat de teekenoefeningen aangaat wordt nu vooral krachtig voortgegaan met het bouwkundig ontwerpen, want oefening daarin is van het hoogste belang. Daarbij wordt gelegenheid gegeven een klein ontwerp te detailleeren, zooals voor uitvoering noodig is, waardoor men leert bouwen op papier. Verder dient hij zich te blijven oefenen in ornament en decoratie- teekenen alsmede boetseeren wordt hem gelegenheid gegeven een of ander utiliteitswerk te ontwerpen om zoo met fabrieksbouw en anderszins kennis te maken, terwijl in aansluiting aan het college middeleeuwsche bouwvormen en constructie ook daarin teekenoefening bestaat. Voor oefening in bruggen, wegen en waterbouw wordt een eenvoudige brug en sluis met keermuur ontworpen en geteekend, of andere eenvoudigen ontwerpen gemaakt.

Alsnu volgt het eindexamen ter verkrijging van het diploma, waarin door te maken proefontwerpen blijk gegeven moet worden of het diploma kan worden uitgereikt in verband met het examen in de andere vakken.

Resumeerende kan men dus zeggen, dat in het vervolg de aanstaande bouwkundig ingenieur of architect na één jaar een propaedeutisch examen kan doen.

Na het tweede jaar kan hij door een tusshenexamen B blijk geven in hoeverre zijn aanleg zich in dien tijd van voorbereiding heeft ontwikkeld en dan, als er werkelijk talent bestaat na nog twee, beter drie jaar, dus in het geheel na een minstens vierjarige studie, het diploma van Bouwkundig Ingenieur verkrijgen.

Het is hier echter de plaats er nadrukkelijk op te wijzen, dat de gelijkheid in studie in het eerste studiejaar, ten einde zoo als gezegd is zich een oordeel over het vak te kunnen vormen, volstrekt niet ten doel heeft hem, die zonder bepaald voornemen om architect te worden te Delft komen studeeren, daartoe te brengen. Wel is er een groote mate van plooibaarheid in de nieuwe regeling, maar niet met dat doel. Integendeel, het is zoo ingericht om bij twijfel aan eene roeping tot architect een bepaalden drang in zich voelen om bouwmeester te worden, d. i. kunstenaar en wetenschappelijk man beiden, kunnen in dat vak voldoening vinden. De bouwkundig ingenieur is ingenieur, maar de vonk der kunst kan bij hem door oordeelkundige opleiding wel aangeblazen edoch niet ontstoken worden.

3) Dit echter te beginnen in den volgenden cursus, en wel het college door de technologen gevolgd.

4) D. w. z. dat het een groot verschil maakt, of de candidaat na den daarvoor gestelden tijd, in de twee eerste studie jaren, reeds dat bewijs geeft, of door er langer, over te doen, in welk geval eerst het eind-examen dit zal hebben uit te wijzen.

5) Dit in den volgenden cursus te beginnen.

Niet ernstig genoeg kan dan ook gewaarschuwd worden tegen misbruik van de wetswijziging, om uit weinig neiging tot de theoretische vakken mogelijk gepaard aan eenig kunstgevoel, tot aanleg voor architect te besluiten, en tot de bouwkundige afdeeling over te gaan, een richting waarin, vergeleken bij de andere ingenieursvakken, uit den aard der zaak in de maatschappij voor veel minder plaats is. Dit wreekt zich trouwens reeds bij het eindexamen en later, al slaagt men ook voor tusshenexamens.

Tegen onverstand is echter geen onderwijsprogramma in te richten.

Bij twijfel doet hij verstandiger het examen B als civiel-ingenieur te doen na twee jaar, om dan in een extra jaar, de cursus B₂ voor den architect volgende, zijn kunstaanleg eenigszins te kunnen toetsen. Blijkt deze bij nader inzien onvoldoende, dan zal toch de oefening in teekenen in dat jaar verkregen de studie als civiel-ingenieur vergemakkelijken en steeds ten goede komen.

De barrière van het met theoretische vakken overladen examen B, die voor zoo menig talentvol jong architect niet was over te komen, is echter door de wijziging der wet gevallen.

Namens de bouwkundige afdeeling aan de
Polytechnische School,
J. F. KLINKHAMER.
HENRI EVERS.

Delftsch Studentencorps.

Maskerade.

Voor de maskerade bestaat een heel groot enthousiasme; en goddank zit niet bij allen vóór het kinderlijk ijdelheidsgevoel, van het-liever-zelf in schitterend-kleurige kleederen te zien pralen, maar ook is er een drang bij velen om hiervan te maken iets dat waarlijk Byzantijsch zal zijn, zóó dat als de keizer onder de poort van de nieuwe kerk rijdt, we een Aya Sophia zien.

Het is evenwel noodzakelijk, om een indruk te krijgen, die onze fantasie van thans nog versteld doet staan, dat de ware man op de ware plaats zij.

Mos is het dat de maskerade-commissie, als 2 om 1 rol komen, deze geeft aan de oudste in jaren.

Waar we nu met de maskerade zóó op weg zijn een waarlijk artistiek geheel te verkrijgen, kan de commissie nu wel met dergelijke knusse-studenten-oudere-jaars-ideeën brenek.

Van een zoon van een koning van Noorwegen verwachten we een Germaan als een jonge God, geen 6e à 8e jaars in een dergelijk pakje met dwerggestalte en doorgezakte knieën. Q.

Sociale aangelegenheden en Wetenschap.

Kort antwoord aan Folrax.

Ook ik geloof, waarde heer Folrax, dat de questie, die tusshen ons gerezen is, moeilijk zal zijn uit te maken.

Als wij zeggen, dat de nieuwe samenleving noodzakelijk en onvermijdelijk uit de huidige moet voortkomen, meenen we niet dat deze, ook in geval wij geen vinger verroerden, ons wel als een rijpen appel in den schoot zou vallen — zij 't ook wat later —, maar dan houden wij allereerst rekening met de drijvende kracht van den klassenstrijd.

Verder zullen we er maar liever niet over debatteeren, of er sprake kan zijn van een eeuwige wet der rechtvaardigheid, dan wel of de begrippen van recht — als alle andere ideeën — aan voortdurende verandering onderhevig zijn. Maar waarom ons rechtvaardigsgevoel gekwetst zou worden door 't voeren van een gewelddadige actie, wanneer elke wettige beweging onmogelijk is geworden, is mij niet duidelijk. Ik geloof eer het tegendeel en heb daarvoor verschillende gronden aangehaald.

Niet gaarne zou ik als levensregel willen proclameeren: „Het doel heiligt de middelen”, maar ook het tegendeel geef ik zoo grif maar niet toe.

M. i. hangt het erg af van het beoogde doel en van de gebezigde middelen.

Laten we aannemen, dat men een loffelijk doel, b. v. de

verkiezing van een partijgenoot voor de 2e kamer, tracht te bereiken door omkoop, laster en geknoei met stembiljetten, dan zullen wij het er wel over eens zijn, dat dit doel deze middelen niet kan heiligen.

Maar stellen we daartegenover het feit, dat menigmaal door een kleine leugen aan iemand een gelukkig sterfbed is bezorgd, wie zou dan niet de middelen door het doel geheiligd achten?

En nu meen ik, dat wanneer alle andere actie onmogelijk is geworden, de weg van geweld gesanctioneerd wordt door de noodzakelijkheid en door het beoogde doel: omverwerping der klasse-heerschappij met al haar ellende en uitbuiting.

Men kan natuurlijk daaromtrent een andere opinie hebben, maar deze te gronden op starre ethische dogma's als: „Het doel heiligt de middelen niet”, bij de toepassing ervan den aard van doel en middelen, de omstandigheden niet in rekening te brengen, acht ik een verkeerd standpunt.

T. T.

Rein Leven beweging.

Antwoord aan v. d. F.

Ik kan niet verzwijgen, dat ik bij de lezing van je stuk eenige verwondering gevoeld heb, niet over het feit, dat je bezwaren hebt tegen een Rein Leven-groep, maar over den aard van die bezwaren zelf. Er zijn er ernstiger en meer steekhoudend tegen de beweging in te brengen. Dat je die niet, of maar heel even noemt, komt, mijns inziens, omdat je van een geheel verkeerd standpunt uitgaat, een standpunt dat het duidelijkst uitkomt waar je zegt: „maar om als uiting daarvan, een groep op te richten van zich rein noemende menschen, lijkt mij op zijn minst onpractisch”.

De qualificatie die je hier de leden van „Rein Leven” geeft is geheel uit de lucht gegrepen, en ik zou er dan ook niet op ingaan, ware het niet, dat er velen zijn, die dezelfde meening omtrent ons hebben.

Vooraf nog dit: waar ik van de Rein Leven beweging spreek is dat de geheele beweging; waarom een studenten-groep in dit geval anders is als een gewone, begrijp ik niet, trouwens de Delftsche Rein Leven-groep staat ook voor niet-studenten open.

De leden van „Rein Leven” hebben zich door hun lid worden volstrekt geen brevet van reinheid gegeven. Ze hebben hier mee alleen uitgedrukt, dat ze er naar streven willen, zoo rein mogelijk te leven en dus dat ze steunen zullen het doel van de beweging: bestrijding van onzedelijkheid en onreinheid. Of nu een vereeniging als de Delftsche Rein Leven-groep veel in deze zal bereiken, is een vraag, waar ik straks nog even op zal terug komen.

Het spreekt van zelf, dat de leden van een Rein Leven-groep niet zullen onaneeren, noch naar de vrouwen gaan enz., en een lid die dit deed zou wél doen de groep zoo spoedig mogelijk te verlaten. Niet omdat hij in de groep niet hoort: wanneer hij streven wil naar een reiner leven, kan hij lid zijn zoo goed als ieder ander, maar omdat de beweging naar deze personen zou geoordeeld en dus veroordeeld worden. Maar iemand die deze, laat ik ze noemen grof onreine dingen laat is daarom nog geen rein mensch en dat, waarde v. d. F., moest je weten.

Want als blijkt uit de in de tweede helft van je stuk aangehaalde werken, heb je een en ander over het onderwerp gelezen, en dan moet je bij ervaring weten, dat na lezing van een boek als „Kamertjeszonde” bijv., je jezelf meer bewust bent geworden van je eigen onreinheid.

De maatstaf van reinheid is niet het doen of laten van een daad, die door de algemeene meening als onrein wordt gebrandmerkt. Er is een algemeener onreinheid te bestrijden, liggend in de gedachten, 's avonds in bed, als de dekens te veel broeien, en overdag bij zoovele gelegenheden.

We zijn onze gedachten zoo weinig meester, dat het wegdringen daarvan velen zeer moeilijk valt en wat is dan begrijpelijker, dan dat we ons aansluiten, om elkaar te helpen, overtuigd van eigen onreinheid en wat is in deze gedachtekring onzinniger als je: „een groep op te richten van zich rein noemende menschen.”

Ik heb in het bovenstaande al een der gronden, die tot het oprichten van de groep geleid hebben, aangegeven, de zedelijke steun namelijk, die elk der leden persoonlijk van zijn medeleden ondervindt.

Een twee grond ligt hierin dat het bestaan van zoo'n groep een, door de uitingen van die groep, telkens vernieuwde

aanleiding is, om over rein leven te spreken. Deze, voor zich zwakke grond, wordt hier van belang, omdat er nog altijd een zekere schuchterheid bestaat, die maakt dat een spreken over deze zaken anders dan tusschen intieme vrienden liefst vermeden wordt. En dat, bij de ondanks de uitgebreide lectuur nog bestaande onkunde, een spreken alleen zeer veel invloed ten goede kan hebben, behoeft wel geen nadere uiteenzetting.

Een Rein-Leven-groep geeft werkelijk deze aanleiding. Naar een voorbeeld behoeft ik niet ver te zoeken, je eigen stuk geeft het. In het tweede gedeelte maak je van de gelegenheid gebruik en beveelt een paar werken aan, een aanbeveling die aan het betoog in het stuk niets toe-of af doet.

Om nu te komen op wat de Rein-Leven-groep als lichaam kan doen, moet ik beginnen de volgende zinsnede uit je artikel over te schrijven je zegt: „..... dat het oprichten eener beweging voor Rein-Leven goed beschouwd niet noodig is daar*) deze al sedert over oude tijden in iederen mensch en bijgevolg ook bij de menschen onderling bestaat.” Hoe je deze zinnen met het woordje „daar” hebt kunnen verbinden, begrijp ik niet recht. Sedert over oude tijden heeft de Rein-Leven-beweging in iederen mensch bestaan — goed, maar dat heeft blijkbaar niet geholpen, want het leven nu staat even ver zoo niet verder van een Rein Leven af als voor 10 of 20 eeuwen. Zonder vereenigingen is dus niets bereikt, laten we het nu met deze probeeren. Een vereeniging geeft openbaarheid, en openbaarheid alleen zal al voldoende zijn om de sterkste uitingen van onzedelijkheid, uitingen die een ieder moet verafschuwen, te doen verdwijnen. Om een voorbeeld te noemen: zoo gauw er een heldere verlichting komt in het Haagsche Bosch, zullen de vuilheden, daar elken avond bedreven, verdwijnen, in dit geval natuurlijk om elders weer te voorschijn te komen. Maar wanneer overal openbaarheid is, zal er geen plaats zijn, waar deze grofste uitingen van onreinheid zich kunnen verbergen, zij moeten dus verdwijnen. De voor-naamste kracht, die van de Rein-Leven-beweging als lichaam kan uitgaan, ligt mijn inziens in het bevorderen van deze openbaarheid, en dat doet zij dan ook door het uitgeven van een blad, en het beleggen van openbare vergaderingen.

Intusschen is deze strijd voornamelijk gericht tegen de uitingen der onreinheid, tegen de oorzaken ervan richt zij weinig uit, en ik ben het met v. d. F. eens, dat een krachtige beweging allereerst moet trachten de oorzaken weg te nemen. Maar de meeningen, welke die oorzaken zijn, loopen onder de leden van Rein Leven zoo uiteen, dat de beweging als geheel in deze richting weinig kan doen. Dit is door de leden ook ingezien en het is hieraan toe te schrijven, dat de Rein Leven beweging niet is de uiting van één vereeniging met plaatselijke afdelingen over het geheele land verspreid, maar dat zij uiteenvalt in de acties van de verschillende plaatselijke groepen, met als eenigen band het maandblad „Rein Leven”, waarin ieder lid zijn meeningen tegenover die van anderen kan uiteenzetten.

De in den aanvang opgenoemde voordeelen blijven echter bestaan, en zijn, als ik meen aangetoond te hebben groot genoeg om de oprichting van een Rein-Leven-groep te rechtvaardigen.

J. L.

*) De spatieering is van mij.

„Rein Leven”.

Het deed me genoegen, in het S. W. van de vorige week eens een oordeel te lezen over de oprichting van de Delftsche groep van „Rein Leven”, al was het alleen maar, om de aandacht daar nog eens op te vestigen.

Ik zal mijne meening eens tegenover en naast die van den Heer v. d. F. stellen.

Deze groep is niet „eene vereeniging van zich rein noemende menschen”. Ik hoop tenminste, dat geen van de leden zich zoo zal noemen. Ieder zal moeten toestemmen, dat, al heeft hij al veel kwaad in zich overwonnen, er toch altijd nog genoeg overblijft om te bestrijden, voordat hij het ideaal heeft verwezenlijkt, wat volgens mij is: rein in handelingen in spreken en in denken. En daarom is ook het doel van „Rein Leven” voor een groot deel, de leden zelf te steunen in het zich zelf reiner maken.

Hoe wordt dit bereikt?

In de eerste plaats door het blad „Rein Leven” dat vooral veel goeds kan doen, als meer en meer oudere

menschen daarin hunne beschouwingen ten beste geven.

Maar voornamelijk verwacht ik veel van de vergaderingen, waar sprekers worden uitgenoodigd, zooals er zich verscheidenen in ons land bereid hebben verklaard.

Mijnheer v. d. F. noemt zelf het voortreffelijke boekje van Prof. Heim. Ook dit is eene lezing, gehouden voor eene dergelijke vereeniging als „Rein Leven” in Zürich en ook op verzoek van die vereeniging uitgegeven. Ik geloof zeker dat zoo'n boekje ontzettend veel nut zal doen en, Mijnheer v. d. F., zonder de vereeniging was dat boekje er niet geweest.

Maar nu de invloed van „Rein Leven” op niet-leden. Ik geloof, dat we hier vooral moeten trachten te werken op de pas-aangekomenen, zoowel groenen als eerste-jaars. Daaronder zijn er zeer velen, die of zonder eenige opinie, of met geheel verwarde en dus verkeerde denkbeelden omtrent zedelijkheid in Delft komen, en, van de band van ouders vrij zijnde, soms stappen doen, waar ze later spijt van hebben.

Is het dan niet goed, dat zulke menschen eens in den groentijd flink onder handen worden genomen door menschen, die zelf door het bijwonen van vergaderingen en door het lezen van ons blad, gezonde begrippen hebben van rein leven? Is het niet goed, dat zulke menschen uitgenoodigd worden na den groentijd tot het bijwonen van onze vergaderingen, dat hun gezonde lectuur wordt aangeraden, waartoe alweer enkele met zorg uitgekozen afleveringen van ons blaadje kunnen dienen? Mij dunkt van wel.

Ik geef het toe, dat bij oppervlakkige beschouwing onze beweging aanleiding kan geven tot spottendheid en daarom ben ik blij, dat ik de gelegenheid hier had, aan belangstellenden ons streven eenigszins te verduidelijken. Voorts wil ik nog opmerken dat zij, die zich bij onze groep willen aansluiten, zich kunnen wenden tot den correspondent voor Delft: den Heer Stadtfeld, O. D. 3. H.

Litteratuur en Kunst.

Een vuil blaadje voor liefhebbers.

Ik heb een allervreeselijkst naar blaadje gelezen.

Toen ik het uit had, was het net, of iemand, waarmee ik gewoonlijk slechts in een soort groot-bekendschap verkeer, ineens mijn kamer is opgelopen; en dus achter de hoffelijke aanbieding van sigaren en thee, en het praten over wat er zoo in den dag is gebeurd en over het weer, maar al door de vraag moet staan, maar wat bliksem doet die kerel hier eigenlijk. En als dan die dingen zoo tusschen de thee en sigaar door, verbabbeld zijn, nu in de stilte die midden je beiden komt te staan op eens een bewering midden in de vertrouwelijke sfeer van je eigenste denken schiet, waardoor je ineens weet, dat je graait naar je liefste gedachten, en als hij dan nog met een blik in je oogen kijkt, van nu-vertel-het-mij-nou maar, dan kan je soms in eens over de bijzondere kwaliteit van de drie cents sigaar gaan spreken.

Maar dat geeft niets, want het schoelje dat niet door deze poort van verstandhouding is kunnen ingaan, begint kalm nuchter wetenschappelijk over de liefde te praten en de geslachtsdrift en de vrouwen en de meisjes en de vriendschap. Maar boven die verstandig sprekende mond, zie je de oogen loensen, die wel wouen, dat jij er nu óók eens wat over zei, om eens lekker samen daarover door te soeselen. En als de ploert je eindelijk loslaat en weggaat is het zoo weërig en leeg om je heen, dat je wel uren achter elkaar zou kunnen kwijlen.

Die vieserikken hooren tot het soort, dat, als twee geliefden te samen zijn, achter een boompje loert, om te kijken of ze elkaar nu weer zullen zoenen en wat dan wéér zullen doen, en als zoo een ervan in de gaten loopt, en de jongen vlak weg in zijn smoel zegt, nu wat moet je daar eigenlijk staan te begnien, zooiets zegt van, nu ja maar, zie je, nee ik bedoel eigenlijk, natuurlijk, maar ziet u, zou u ook niet denken, dat allicht weet u, ik hoop dat u mij begrijpen zult, maar zou u misschien ook niet vinden, u moet mij heusch goed begrijpen, willen wij er dus eens kalm over praten, mag ik het u eens tactvol onder het oog brengen, zou u dit boekje misschien niet eens willen inzien.

„Een goed boek, een mooi boek, een waar boek, een gedicht in proza, een zang van liefde over het geslachtsleven en over dat andere deel van het leven in haar hooger ontwikkelingsstadium”. „Leidraad voor zelf-studie”, madame

E. Tieczynska, à f 1,70, geb. f 2,40, 246 blz. (zie Rein Leven, 2e jaargang, n°. 5, waar letterlijk het aangehaalde instaat).

En nu nog wat uit het zelfde nummer van dit voddige blaadje.

Er wordt een boek aangeprezen, het heet „Als een jongen man wordt”.

Op blz. 31 van Rein Leven, jaargang n°. 5 staat:

„In het boekje wordt besproken het geval van een jongen die op een meisje verliefd is en haar op school 'n briefje toezendt, dat in 't bezit van de juffrouw komt. Deze is er erg verbolgen over en vindt dat zooiets heelemaal niet te pas komt en er met haar mede-onderwijzeres over sprekend, besluit zij de raad in te winnen van de dokteres Barn. Deze laatste toont zich over het geval niet zoo verontwaardigd maar vindt „dat de jongen ingelicht moet worden” en vraagt daarom de jongen naar haar toe te zenden. Dit gebeurt dan ook op takt volle wijze. Daarop volgt dan hun beider gesprek en hoe zij de jongen duidelijker leert worden de beteekenis van het man-worden en in verband daarmee de verhouding tusschen jongens en meisjes, tusschen mannen en vrouwen. En als dan de jongen heengaat van de doctores geeft deze hem 'n boekje mee, dat over die dingen, die zij samen besproken hebben, handelt, en dat hij ook maar eens aan andere jongens moet laten lezen. Dit boekje dat „een levenspoort” heet, is hierbij opgenomen”. De aanbeveler vindt dit „een kostelijk stukje lectuur over dit onderwerp, dat hij in veler handen wenst”.

Deze allerzotste opmerkingen hebben mij even geweldig doen lachen, als ik zou gedaan hebben wanneer op het oogenblik in eens met een gracieuse danspas, mijn zeer ingetogen en zeer-bejaarde huisjuffrouw in een soort licht danscostuum met los grijzig spriethaar waarboven een klein kransje madeliefjes, mijn kamer kwam ophuppelen en mijn lijf met haar armen, als opgerolde ouwe leerelappen, omvatte om een klakkende smakzoen op mijn hart te geven. Maar dit tafereel hoe zonderling is honderdmaal naïver en onschuldiger dan de drie tafereelen die een zekere meneer H. Schroo, onderwijzer te Midsland op Terschelling te aanschouwen geeft. Er schijnt op dit eiland reeds op jeugdigen leeftijd een opgewekt sexueel leven te heerschen. Ik schrijf woordelijk na.

„2e Tafereel. Moeder heeft een kleine op schoot en vermeidt zich in die weelde. (hoe lief! Fr. B.) Op een gegeven oogenblik ziet de vrouw den eersten glimlach. Allerlei gekeuvel tegen de kleine, allerlei geluiden om dien lach weer te voorschijn te brengen, (hoe knussies. Fr. B.) maar dat alles baat niet.

Nu begint het gekittel (hè! Fr. B.), eerst onder de keel dan op de borst, voorts al lager en lager (enz., enz., het is tē walgelijk, Fr. B.)

3e tafereel. Een aanvallig knaapje is aan de zorg van een kindermeisje toevertrouwd. Door de een of andere oorzaak schreit het kind. Het wil door zoete woordjes niet stil zijn, maar het meisje weet, waar ze moet zijn om het schreien in lachen te doen overgaan enz., enz. (smeerlap, Fr. B.)

Na deze funsiteiten zegt meneer H. Schroo, onderwijzer te Midsland op Terschelling, „Dus oppassen is de boodschap, want voorkomen is beter dan genezen.”

Ja oppassen meneer Schroo.

Ik weet nu wel dat meneer Lodewijk van Mierop en meneer M. S. Weisz en meneer Kleerekoper en juffrouw Dina la Croix en meneer Nico Stadtfeld en al die andere Rein-Levers zoo bij zich zelf denken, maar uwes begrijpt onze bedoeling heelemaal niet want ziet uwé, de prostitutie zie u, verdeel ik, Lodewijk van Mierop, in 5 onderdeelen (zie Rein Leven No. 6) en de beteugeling van de geslachtsdrift en de maatschappij daar kan je immers toch een heeleboel nog over schrijven en wij meenen het toch immers zoo goed.

Nu ja dat kan wel allemaal zijn, maar dat Rein-Leven, is het voddigste, viezerigste, klefferigste, miserabelste snertblad, dat ik ooit las.

DELFT, 12 Januari 1903.

FRANS BODENHEIM.

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

BIJVOEGSEL

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van DONDERDAG 15 JANUARI 1903.

Parsifal.

Weekblad voor de Leerlingen van Gymnasia,
Hoogere Burgerscholen en Instituten.
Eerste Jaargang No. 1.

Er is indertijd een blaadje voor H. B. Sers geweest, dat H. B. S. heette, en dat, naar ik meen, door burgerscholieren en wat dies meer zij werd vol geschreven en gereedgeerd. Dit nu was niet zoo gek als 't lijkt. Waarom zouden deze jongelingen, die toch elke week een opstel voor school moeten maken, dat ook eens niet in een blad zetten en laten drukken? Ik geloof niet, dat zoo'n ding kwaad kan — als er kwaad in staat, als er jeugdige wanhopigen hun zelfmoordplannen in beschrijven, als er trouwe zeventienjarige volgelingen van den een' of ander hun tranen storten, hun wee uitklagen, hun „zonden” bekennen enz. dan was die drang tot navolgen, tot tranen storten, uitklagen, bekentenissen afleggen, enz. er toch al vóór dat blad — ze waren er immers ook al vóór een studenten-almanak of -weekblad, niet waar? Eerst deze en dergelijke „drangen” doen, tenminste bij zeer jeugdigen zoo'n blad ontstaan; gaat 't te niet — des te beter, dan zijn de drangen niet sterk genoeg geweest. (Ik spreek nu alléén van H. B. S. organen).

Maar nu gebeurt er iets heel anders, iets van veel ernstiger en veel belangrijker aard.

Nu komt er een waarschijnlijk welwillend pedagoog, en die zoekt zich uit de „mannen en vrouwen van beteekenis in onze dagen” een aantal uit, die hij verzoekt hem te willen steunen bij de uitgaaf van een blad voor de jeugd.

Nu niet een blad van de jongens voor de jongens, maar een blad van welwillende pedagogen voor de jongens.

Dit nu is heel vriendelijk van die welwillende pedagogen, wier namen in beminnelijken eenvoud in alfabetische orde gerangschikt, op de eerste bladzijde 5 regels ruimte innemen, een statige rij, waarin ik naast Taco de Beer en Hendrik van Baalen tot Marcellus Emants en Willem Kloos toe zie vermeld, en waaraan slechts de naam van Lodewijk van Deyssel ontbreekt (de vorige keer stond hij er bij), om een waarborg te leveren voor de volmaakte veelzijdigheid op litteratuurgebied — en toch hoop ik dat onze hoogere burgers die vriendelijkheid niet zullen accepteren. Deze veelzijdige jongelieden, doorkneet in twee-en-twintig, of meer examenvakken, voorzien van reusachtige hoeveelheden algemeene ontwikkeling, zijn er waarlijk wel de mensen naar, om ook op veelzijdige wijze in de literatuur rond te dartelen, om daarin een schat van wetenswaardigheden en nuttige kennis en algemeene ontwikkeling op te doen, om het onderscheid te voelen — te voelen zie je, zoo echt voelen het onderscheid tusschen Kloos en Taco de Beer, tusschen Hendrik van Baalen, die ommers toch veel voor kinderen schrijft, en J. B. Schepers die op bladzijde 1370 van de nieuwste druk van de litteratuurgeschiedenis staat — da's die vent van Bragi, of nee, dat was Marcellus Emants — geboren 1845 — gestorven — daar staat een vraagteken voor, voorloopig

't is de kwestie maar wat je véél noemt — maar als je een zaak van twee-en-twintig kanten bekijkt, er om loopend van de gymnastische naar de Staathuishoudkundige, van de wiskundige naar de letterkundige kant, en als je dan goed je oogen gebruikt, dan zeg ik, dat je aardig veelzijdig bent. En dan kun je ook best zelf eens zoo'n dingetje schrijven voor een blad, zoo samen met Willem Kloos en Taco de Beer (Taco Hajo heet ie in de literatuurgeschiedenis geboren 1827 — ook nog niet dood), natuurlijk onder leiding van een goed pedagogisch redacteur, die je op je fouten wijst, met een blauwe streep, als je komma's vergeet of as je een verkeerd beeld (metafoor) zeggen we in de 5de klas) gebruikt hebt. En dan kun je der veel van leeren ook — van 't lezen van zulke groote stylisten — voor je eindexamen hei je der een boel an, der zitten verscheiden lui van de medewerkers ook vaak in de examen-commissie, en dan kan zoo'n stukje van je zelf toch nooit kwaad. En grappig is 't blad ook, lollige moppen as der in staan. Daar heb je in 't eerste

nummer een parodie op Willem Tell, met vier plaatjes — nou, dat verrekte ding mochten ze wel eens parodieëren — en onder die plaatjes bijschriften — onder 't tweede staat: „Tell en zijn zoon Walthertje vluchten uit de boot. Walthertje is zeeziek. Een matroos staat er opgewonden bij”. Dat staat er — waar blijf je nu met je mooie verzen, met die flauwe kul van woorden, zooals die ouwe pruik van een Schiller ons voor kunst wou voorzetten — „Walthertje is zeeziek” — 'k zal 't nooit vergeten — as ik ooit die Wilhelm Tell zie opvoeren zal ik altijd denken aan 't zeezieke Walthertje — 'tis om je een aap te lachen.

Ja mijne heeren, dat staat er. De bekwame illustrator, de welwillende pedagoog heeft zich een schalkschheidje veroorloofd.

„Walthertje is zeeziek” — blikslagersche goeie mop toch hè — en niet zoo moeilijk om te snappen voor ontwikkelde jongelui; je moet niet te hoog beginnen, je moet pedagogisch te werk gaan, zie je, niet dadelijk hooge litteratuur, maar toch steeds voeling houden met de klassieken.

Zeker, mijne heeren redacteurs en medewerkers van Parsifal, voeling houden met de klassieken, natuurlijk veelzijdig, vooral met eigen oordeel, zeker, mijne heeren, zoo kom je der wel. Maar wie van u, vraag ik, is zoo geestig, zoo grappig, zoo lollig, zoo schalksch, vriendelijk, met-de-jongens-meevoelend-verneukeratief, geweest, om dat zinnetje in dat eerste nummer te kunnen neerschrijven. Dat hij kome, opdat ik hem door elkaar schudde, — de lollige, grappige amusante, leerzame, veel-, immers twee en twintigzijdige, de pedagoog vooral.

Hiervoor wou ik hen die iets voelen voor het „komende geslacht” (Parsifal Blz. 3), voor leven, kunst en humor, maar even waarschuwen; wie het blad in handen krijgt, zal zien, dat mijn voorbeeld het peil teekent, waarop het staat.

Daar het blad ons ter bespreking werd toegezonden, heb ik gemeend, deze niet achterwege te moeten laten.

S.

INGEZONDEN.

Iets over „vasten” en onbillijke klachten.

Ik vind 't werkelijk een treurig feit, dat er in de laatste nummers van dit weekblad zulk een doelloos geschrijf geweest is over het stuk van den Heer J. over vasten. Ofschoon 't werkelijk allen schijn heeft, alsof de Heer J. dit stuk geschreven heeft om andersdenkenden te kwetsen, zoo is er toch zeker geen enkel R. K. student geweest, die daaraan aanstoot heeft kunnen nemen. Vandaar dan ook, dat pater Ermann in 't geheel niet uit naam der vereeniging C. G. S. sprak, toen hij zijne verontwaardiging te kennen gaf in 't blad van 27 November.

Kleingeestig is 't echter van den Heer Albarda, die door allerlei quasi grappige opmerkingen tracht te weerleggen. De taktiek van zulke onbekwame debaters, drukt 't Fransche spreekwoord: Le ridicule tue, maaral te duidelijk uit. Bovendien vind ik dat de redactie nog veel maller figuur slaat. Eerst geeft ze pater Ermann gelijk en later komt ze aan de hand van den Heer Albarda als een stoute jongen terug, die door zwijgen beterschap belooft. Waar de Heer Albarda zegt: „Het moet slaperigheid geweest zijn, etc.”, daar antwoordt de redactie niets en wie zwijgt, stemt toe.

Verder schijnt de Heer Albarda geen notie te hebben van hetgeen recht beteekent, want of hij 't recht heeft, iemand, wie 't ook zij, te verbieden in een openbaar blad te schrijven, dat zal toch niemand kunnen toegeven. Daarenboven weet hij niet, wat pater Ermann over het boekje „Allemaal Socialist” denkt en dus mist zijn luidklinkend protest elken grond. Wat zegt hij wel van de ontelbare schotschriften verspreid door de „Dageraad” b.v.: Dominee, pastoor of rabbi e. d., wat van de wijze, waarop de socialisten in „Het Volk” de ideën van andersdenkenden behandelen, wat van de pamphletten door liberalen in verschillende steden verspreid? Waarlijk, het geschreeuw van den Heer Albarda die op 't geschrijf van een priester, een zijdelingsche steek heeft willen geven aan de katholieke

studenten, mist allen grond. Bacon had gelijk waar hij zegt: „Woorden verleiden de menschen tot allerlei dwaasheden”.

P. H. M. BEEKMAN MZN.

De redactie neemt de zorg voor haar eigen figuur op zich en acht zich competent dit zelf te beoordeelen.
RED.

Waarde Redactie,

Het is de moeite waard hier te constateeren dat de heer Beekman het recht bewijst van mijn stukje tegen pater Ermann in het Weekblad van 4 Dec. Hij erkent dat „er toch zeker geen enkel R. K. student (is) geweest, die (aan „Vasten”) aanstoot heeft kunnen nemen”. Ik vraag even: waarom heeft hij dat zes weken geleden niet tegen pater Ermann gezegd?

Overigens gevoel ik mij een te onbekwaam debater om zijne wel wat onchristelijke felle opmerkingen à vue te beantwoorden. Slechts dit ben ik met den heer B. eens dat dikwijls „le ridicule tue”. Hij ruste in vrede.

J. W. ALBARDA.

Hiermede is het debat over deze kwestie in onze kolommen gesloten.
RED.

Berichten en mededeelingen.

Match D. S. V. V. versus Quick (Den Haag) te Delft op Zondag a. s. Hoogstbelangrijke voetbal-match. Beslissend voor het kampioenschap.

SNEUNTOJOUNSELSKIP „FRISIA”.

Sneûn de Sontiede fên Janewares gearkomste oan hûs fên JISLE OSINGA, Vrouwjutenloân 13.

ONTVANGEN:

1. Liederboek van Groot Nederland IV.
2. Walden van Thoreau. Vertaling van Suze de Jongh van Damwoude.
3. Parsival.
4. De vrije Tribune, maandschrift gewijd aan litteratuur, kunst en wetenschap.
5. Nil Desperandum Deo Duce, weekblad van de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Correspondentie.

J. W. A. Verzoeken voortaan uw stukjes niet meer met potlood op kastpapier, maar met inkt op schrijfpapier te schrijven. Typewriter is ook goed.

H. Voortaan uw papier aan één kant beschrijven.

AGENDA.

DELFT.

Vrijdag 16 Januari. Logezaal. Technologisch Gezelschap: Voordracht van den heer A. Spakler over: „De beetwortelsuiker-melasse in de nijverheid”; 8 uur.

Maandag 26 Jan. Logezaal. Delftsch Theosofisch Centrum: Lezing van Dr. J. J. Hallo. Onderwerp: „De levensbeschouwing der Theosofie”; 7½ uur.

DEN HAAG.

Vrijdag 16 Jan. Kunstkring: Openingsvoorstelling van het Münchener Ueberbrettel; 8¼ uur.

Ned. Tooneel: „Vriendinnetje”; 8 uur.

Zaterdag 17 Jan. Diligentia: 2de Concert Aesthetica; 8 u. Fransche Opera: „Les paillasses”; „Cavalleria Rusticana”; 8 uur.

Zondag 18 Januari. Dierentuin: Matinee van de Fransche Opera; 2 uur.

Diligentia: Matinee van het Steindel-Quartet; 2 uur.

Woensdag 21 Jan. Gebouw v. K. en W.: Vijfde Concert Diligentia, met medew. van Eugen Ysaye; 7½ uur.

Donderdag 22 Jan. Pulchri Studio: Matinee v/h Haagsche Toonkunstkwartet met medew. v. Anna Blauw; 2 u. Diligentia: Concert van het Schörg-Quartet; 8 uur.

ROTTERDAM.

Vrijdag 16 Januari. Groote Schouw. „Opstanding”; 8 u. Tivoli-Schouwburg: Concert v/h Steindel-Quartet; 8 u.

Zaterdag 17 Jan. Groote Schouw. Ned. Opera: „Romeo en Julia”; 8 uur.

Doel: „De kleine lord”; 8 uur.

Maandag 19 Jan. Nutsaal: Wolff-Verhey-concert; 8 uur.

ADVERTENTIEN.

American „Lunch” Room,

Wagenstraat 143.

DEN HAAG.

Wagenstraat 143.

5 Minuten van het Hollandsche Spoor.

Diverse belegde BROODJES naar keuze 7½ cents.

PLAT DU JOUR
PLAT DU SOIR } **30-50 cts.**

DINERS 80 cts. Restaurant à la carte den geheelen dag.

Duitsche Pilsener en Munchener Bieren $\frac{3}{10}$ Liter 10 cents.

Café-Restaurant HOTEL CENTRAL

Levering van Déjeuners, Dinners, Soupers, Koude en Warme Schotels.

Uitstekende gelegenheid om te Dineeren ook bij abonnement.

Verschillende appartementen voor Vergaderingen.

Pilsener Urquell. Franziskaner Leistbräu.

G. M. VAN DE SEIJP Hz., Cuisinier.

Eettafel aangeboden.

Adres OUDE DELFT 128a.

Iemand, een duidelijke en nette hand schrijvend,
vraagt Dictaatwerk.

Adres VAN LEEUWENHOEKSINGEL No. 19.

Werktuigkundig teekenen en
beschrijvende meetkunde
R. BROESTERHUIZEN,
Coenderstraat 37,
REPETITOR.

OESTERSALON „BAVARIA”.

Puik Zeeuwsche Oesters.

Voor de levering van **puik groote Zeeuwsche Oesters** houd ik mij bij voortdurend steeds aanbevolen.

APART OESTERSALON voor liefhebbers van dit heerlijk Zeebanket.

Mijn omzet in dit artikel is **groot** en is het daarvoor mogelijk, steeds **puik** waar te leveren.

Aanbevelend,

L. PENNING,
Filiaal van The Continental Bodega Company.

De Zaal is disponibel voor **EETTAfel** van 6 à 8 personen.

Restaurant

J. L. BÜHLER,

Houttuinen 2,

Delft.

Specialiteit in:

FRANZISKANER LEISTBRÄU.
PILSENER-URQUELL.

BIERHANDEL. WIJNHANDEL.

Levering aan huis van prima
BORDEAUX-, RIJN-, MOEZEL-, CHAMPAGNE-
en MORGENWIJNEN,
tegen concurrerende prijzen.

WINTERSHOTELS.

DEJEUNERS, DINERS en SOUPERS.
WARME en KOUDE DAG- en AVONDSHOTELS.

ZEEUWSCHE OESTERS.

Geopend tot 2 uur 's nachts.

Het weekblad „De Nederlandsche Sport” ligt ter lezing.

Bierbrouwerij

Ijsfabriek

P

voorheen A. VAN BERCKEL & ZOON.

SPECIALAAL

PILSENER BIER.

Delftsche Stoomververij en Chemische Wasscherij

VAN

A. F. BOSMAN, Oude Delft 72.

VERVEN EN UITSTOOMEN
van alle Heeren-Costumes enz. enz.

Tevens wasschen van **HANDSCHOENEN,**
Spoedige aflevering. Betaling à contant.

Oranje Limonade

van het Delftsche Scheikundig Laboratorium is steeds voorhanden bij

J. J. G. BOERE,

Telefoonnummer 188.

Hypolitusbuurt 2.

Voorhanden in den Boekhandel van
J. WALTMAN Jr.
Binnenwatersloot 33:

VULPEN
HOUDER
met 14
karaats
gouden pen

GESCHIKT
VOOR
ELKE
HAND

IS WERELDBEROEMD
ALS DE BESTE

PRIJS
van af f 6.30

Bij den Uitgever J. WALTMAN JR. te DELFT is verschenen:

Magnetische en Electriche metingen

met bijzondere toepassingen op het onderzoek
naar de magnetische eigenschappen
van ijzersoorten en het ijken van meetinstrumenten,

DOOR

G. J. VAN SWAAY, c. i.,

Leerbaar aan de Polytechnische School.

Bij den Uitgever J. WALTMAN Jr. is verschenen:

BOUWSTIJLTYPEN

DOOR

J. H. W. LELIMAN, b. i.

en

Prijs f 1,90

Pract. oefeningen in Natuurkunde

voor a. s. Technologen.

Leidraad bij het Onderwijs aan de P. S.

DOOR

DR. M. DE HAAS.

Aflevering II. — Prijs f 1,25.

Technische Boekhandel

J. WALTMAN J^R.

Binnenwatersloot 33.

De **STUDIEBOEKEN** door H.H.
Docenten aanbevolen zijn
STEEDS VOORRADIG.

Verkrijgbaar:**Teekenportefeuilles.**

Portefeuilles 100 × 75 cM.	f 2,25
„ met drie kleppen.	„ 3,20
Portefeuilles 150 × 100 cM.	„ 5,00
„ met drie kleppen.	„ 6,50
Portefeuilles, solider constructie, met rond handvat en sierlijk naambordje,	
101 × 76 cM. f 4,20.	150 × 100 cM. f 7,50
Idem met vier kleppen,	
101 × 76 cM. f 6,10.	150 × 100 cM. f 10,75

TEEKENBORDEN	100 × 150.
id.	100 × 75
id.	75 × 55.

Teekenhaken, Teekenschragen, Driehoeken, Mallen.**REKENLINIALEN.**

Maatstokken, Decimeters, Technische Inkten, Teekenspotlooden,
Verfschotels, Penseelen, Punaises, Gomelastiek.

DICTAATCAHIERS.**SCHETSBOEKEN.****PASSERDOOZEN**

systeem E. O. Richter & Co. tegen de door de fabrikanten vastgestelde
prijzen. **Een groote collectie dezer doozen en losse instrumenten is
voorradig.**

Technische Boekhandel

J. WALTMAN J^R.

Binnenwatersloot 33.